

SXEDIO.GN7

1948: ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΕΟΚΑ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΙΒΑΣ ΚΑΝΟΥΝ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΝΟΠΛΟΥ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΓΛΙΚΟ ΖΥΓΟ

Ενώ ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και η ελληνική Κυβέρνηση έπαιζαν στο διπλωματικό ταμπλώ και με προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη επιδίωκαν αναγνώριση στον Κυπριακό λαό του δικαιώματος της Αυτοδιάθεσης που θα οδηγούσε σίγουρα στην ένωση, στο παρασκήνιο, από πολλά χρόνια, τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του **1940**, είχαν αρχίσει προσπάθειες για προετοιμασία επανάστασης στο νησί με μια μυστική οργάνωση που της δόθηκε το όνομα ΕΟΚΑ.

Η οργάνωση πήρε το όνομά της από τα ακρονύμια των λέξεων Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών.

Ηγέτης της οργάνωσης ήταν ο κύπριος συνταγματάρχης εν αποστρατεία του Ελληνικού στρατού Γεώργιος Γρίβας που πήρε αργότερα το ψευδώνυμο Διγενής.

Ο Γεώργιος Γρίβας είχε γεννηθεί στο Τρίκωμο της επαρχίας Αμμοχώστου στις **23 Μαΐου 1898**. Είχε υπηρετήσει στον πόλεμο του **1922** και σαν αξιωματικός Πυροβολικού στον ελληνικό στρατό στα **1940-41** εναντίον των γερμανοϊταλών.

Μετά την αφυπηρέτηση του παρέμεινε στην Ελλάδα με τη σύζυγο του Κική με την οποία δεν είχε αποκτήσει παιδιά. Όπως ανέφερε ο ίδιος στα απομνημονεύματά του "ο χριστιανισμός και ο ελληνισμός ήταν δυο πόλεμοι γύρω από τους οποίους περιστράφη ολόκληρος η παιδική και εφηβική ζωή μου", ενώ όταν ήταν μικρός η μητέρα του πολλές φορές τον αποκοίμιζε στα γόνατά της με τους στίχους του λαϊκού τραγουδιού που εξυμνούσε την ανδρεία του ηρωϊκού Ακρίτα (Διγενή).

Η οργάνωση είχε να φροντίσει πολλά και πρώτα απ' όλα να οργανώσει τους απειροπόλεμους κυπρίους και να βρει οπλισμό για τις ανάγκες των ανταρτικών

ομάδων που θα δημιουργούνταν για δράση στις ορεινές περιοχές ή για τις ομάδες κρούσης που θα δρούσαν στις πόλεις.

Αυτά ήταν δουλειά του στρατιωτικού αρχηγού που επισκεπιτόταν την Κύπρο, πάντοτε μυστικά, με το κάλυμμα, κυρίως, της επίσκεψης του αδελφού του που ζούσε στη Λευκωσία.

Με την ευκαιρία αυτή πραγματοποιούσε διάφορα ταξίδια τόσο στις ορεινές όσο και στις πεδινές περιοχές και σε συνεργασία με κυπρίους προσπαθούσε συνωμοτικά να εντοπίσει κατάλληλους χώρους για τον ανταρτικό αγώνα που θα ακολουθούσε, χώρους για την απόκρυψη οπλισμού και ειδικά σημεία όπου θα μπορούσε να αποβιβασθεί οπλισμός κρυφά με πλοιάρια που έφθαναν στο νησί από την Ελλάδα.

Στην Ελλάδα ο Γρίβας είχε τους συνεργάτες του, πρώην στρατιωτικούς ή ανθρώπους που είχαν δράσει μαζί στη διάρκεια της αντικομμουνιστικής οργάνωσης "X" της οποίας ήταν αρχηγός στα μέσα της δεκαετίας του **1940** που συγκρούστηκε σκληρά με τους κομμουνιστές κατά τον εμφύλιο πόλεμο.

Παράλληλα βρισκόταν σε συνεργασία με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο ο οποίος ήταν και ο κυριότερος χρηματοδότης του κυπριακού αγώνα και πολιτικός αρχηγός της οργάνωσης.

Σε κάποιο στάδιο ο Μακάριος ενημέρωσε και τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Στρατάρχη Αλέξανδρο Παπάγο σύμφωνα με μαρτυρία του Ανδρέα Αζίνα (**50 χρόνια σιωπής, η ώρα της αλήθειας, τόμος Α, Λευκωσία 2001**).

Η ίδρυση της ΕΟΚΑ ήταν το αποτέλεσμα των συνεχών αρνήσεων των Αγγλων να συζητήσουν τα αιτήματα των κυπρίων και ιδιαίτερα το αίτημα για ένωση με την Ελλάδα που αποτελούσε βασικό αίτημα όλων- δεξιών και αριστερών.

Η αρνητική στάση που επαναλάμβαναν συνεχώς οι βρετανοί έκαμαν τους κυπρίους να σκεφθούν άλλους τρόπους για τερματισμό της δουλειάς τους και αυτοί δεν δεν ήταν άλλοι από ένα αγώνα, ένοπλο, επαναστατικό όπως συνέβη με την ελληνική επανάσταση του **1821**.

Στα σχολεία οι Έλληνες Κύπριοι διδάσκονταν την ελληνική ιστορία και τα κατορθώματα των ηρώων της επανάστασης, των οποίων οι φωτογραφίες κοσμούσαν κάθε σωματείο ή τα γραφεία οργανώσεων τόσο στις πόλεις όσο και στην ύπαιθρο.

Η καθιερωμένη επέτειος της εξέγερσης του ελληνικού Έθνους γιορταζόταν στην Κύπρο με πανηγυρικές δοξολογίες, παρελάσεις και ενδοσωματιακούς και ενδοσχολικούς εορτασμούς και οι Έλληνες κύπριοι ζούσαν πάντα με το όνειρο να μιμηθούν τους ήρωες της ελληνικής επανάστασης.

Οι ήρωες της επανάστασης Κολοκοτρώνης, Καραϊσκάκης, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Παπαφλέσσας αποτελούσαν τα είδωλα των Ελλήνων Κυπρίων που γνώριζαν κάθε μορφή του αγώνα που διεξήγαγαν ή που διδάσκονταν στα σχολεία, έστω και μυστικά και κυρίως στα κατηχητικά σχολεία στις εκκλησίες.

Την περίοδο αυτή οι συνθήκες ήταν ακατάλληλες για έναν ένοπλο αγώνα. Οι Κύπριοι ήσαν απειροπόλεμοι, δεν διέθεταν οπλισμό, ήταν φιλήσυχοι, ενώ πολλοί δεν άντεχαν ακόμα και στη θέα να σφάζεται ένα ζώο.

Ωστόσο ήταν ενθουσιώδεις, και κυρίως όχι ραγιαδες και αποφασισμένοι πάντοτε να δίνουν ότι είχαν και δεν είχαν για να επιτύχουν τον σκοπό τους. Η Ένωση αποτελούσε έναν από τα βασικά ιδανικά με τα οποία είχαν μεγαλώσει και γαλουχηθεί από παιδιά και στο άκουσμα της λέξης Ένωσης ξεπούσαν σε ουρανομήκεις ζητωκραυγές και παρουσιάζονταν αποφασισμένοι να θυσιάσθούν για την πραγματοποίησή της.

Και ήταν ο στόχος της Ένωσης που έκαμε τους Έλληνες Κυπρίους να δώσουν ό,τι είχαν και δεν είχαν γι' αυτό τον αγώνα.

Κατά καιρούς διάφοροι έκαμαν σκέψεις για την οργάνωση ενός απελευθερωτικού αγώνα.

Ανάμεσα σ' αυτούς και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ο οποίος ως Εθνάρχης, αποτέλεσε και πόλο γύρω από τον οποίο περιστρέφονταν όλες οι πρωτοβουλίες.

Ο Μακάριος ήταν ένας από τους λίγους πρώτους που σκέφθηκαν την έναρξη του επαναστατικού κινήματος στην Κύπρο. Από φοιτητής στη Βοστώνη στα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του **1940** ο Μακάριος σκέφθηκε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, αλλά δεν υπάρχει μαρτυρία ότι τις σκέψεις του της εκμυστηρεύθηκε σε κάποιο πρόσωπο την περίοδο εκείνη παρά πολύ αργότερα.

Ο ελλαδίτης δημοσιογράφος Κωνσταντίνος Καλλιγιάς, σε ιστορικό αφήγημά του, στην εφημερίδα "το Βήμα" των Αθηνών που αναδημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του **1960** στην εφημερίδα Ο ΑΓΩΝ της Κύπρου έγραψε έπειτα από συνάντησή του με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στην Κύπρο:

"Ο Μακάριος, όταν ακόμη σπούδαζε στη Βοστώνη και διαλογιζόταν τρόπους και μεθόδους ανακινήσεως του Κυπριακού και αποτινάξεως του αγγλικού αποικιακού ζυγού, είχε αντιληφθή ότι θα χρειαζόταν ίσως να φθάση ο κυπριακός λαός μέχρις ενόπλου εξεγέρσεως για ν' αποκτήση, την ελευθερία του και να επιτύχη την εθνική του αποκατάσταση.

Την ανάγκη αυτή την συνειδητοποιούσε ακόμη περισσότερο όταν ήταν Μητροπολίτης Κιτίου και διεδραμάτιζε πια υπεύθυνο ρόλο στα κυπριακά πράγματα. Και όταν έγινε Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Κύπρου, άρχισε να επιδιώκη ενεργώς την οργάνωση μυστικού απελευθερωτικού κινήματος στην Κύπρο μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της προπαρασκευής για την εθνική αποκατάσταση του λαού της ελληνικής μεγαλονήσου".

Μια άλλη μαρτυρία υπάρχει και από το Γεώργιο Γρίβα

Διγενή ο οποίος από πολύ νωρίς, το **1948** είχε κάμει τη σκέψη για ένα ένοπλο κίνημα στην Κύπρο.

Αναφέρει στα απομνημονεύματά του ο Γεώργιος Γρίβας:

"Η εκ μέρους των συμμάχων της Ελλάδος επιδειχθείσα και μετά τον δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ανακολουθία προς τας υπ' αυτών διακηρυχθείσας υψηλόφρονας αρχάς της

αυτοδιαθέσεως των λαών, διά της μη επιλύσεως του κυπριακού και το ιστορικό αξίωμα ότι μόνον διά της ενόπλου δράσεως αποκτούν την ελευθερίαν των οι υπόδουλοι λαοί, μου υπηγόρευσαν την σκέψιν του ενόπλου αγώνος προς απελευθέρωσιν της γενετείρας μου Κύπρου.

Τας ανωτέρω σκέψεις μου εξέθεσα τον Μαΐον **1948** εις τον παλαιόν μου συνεργάτην Κυπριον δικηγόρον Χριστόδουλον Παπαδόπουλον, τον οποίον και παρεκάλεσα να μεταβιβάση ταύτας προς τον αείμνηστον Αχιλλέα Κύρου).

Τον Ιούνιον **1948** ο κ. Παπαδόπουλος μου ανεκοίνωσεν τας ακολούθους επί των ανωτέρω απόψεις του Α. Κύρου:

"Ως έχουν τα πράγματα σήμερον επιβάλλεται να δοθή η αναγκαία πίστωση χρόνου εις την διπλωματίαν προς διεξαγωγήν δραστηριωτέρων φιλικών διαπραγματεύσεων μετά της φίλης και συμμάχου Μεγάλης Βρετανίας, διά την εξεύρεσιν δικαίας λύσεως του Κυπριακού ικανοποιούσης τον αναλλοίωτον πόθον των Ελλήνων της Κύπρου. Αι σκέψεις περί διεξαγωγής ενόπλου απελευθερωτικού αγώνος εν Κύπρω, παρά τας μεγίστας δυσχερείας και τους σοβαρωτάτους κινδύνους που συνεπάγονται απομένουν ως ενδεδειγμένος τρόπος διεκδικήσεως της ελευθερίας της νήσου μετά την τυχόν αποτυχίαν των φιλικών διαπραγματεύσεων Ελλάδος και μεγάλης Βρετανίας".

"...Κατόπιν συσκέψεως περί τας αρχάς Αυγούστου **1950** μετά των Αχ. Κύρου και Χρ. Παπαδοπούλου, απεφασίσθη η μετάβασις του δευτέρου εις Κύπρον προς συλλογήν στοιχείων και πληροφοριών χρησίμων επί των διαφόρων προβλημάτων τα οποία εδημιούργει η οργάνωσις και διεξαγωγή ενόπλου απελευθερωτικού αγώνος εις την νήσον. Εκρίθη κατάλληλος ο χρόνος ούτος, λόγω της προσφάτου διεξαγωγής του δημοψηφίσματος και της κατ' Αύγουστον διεξαγωγής εκλογών προς πλήρωσιν του Αρχιεπισκοπικού θρόνου της Κύπρου.

Αι πληροφορίες και τα πορίσματα του κ.

Παπαδοπούλου εκρίθησαν αρκούντως διαφωτιστικά και ικανοποιητικά.

Την **2αν** Σεπτεμβρίου **1950** συνηντήθημεν διά τελευταίαν φοράν μετά του Αχ. Κύρου και συνεφωνήσαμεν όπως εν αναμονή της εξελίξεως των διπλωματικών ενεργειών, συνεχίσω την μελέτην της οργανώσεως του απελευθερωτικού αγώνος.

Ο Αδόκητος θάνατος του Αχιλλέως Κύρου την **13 10 1950** υπήρξε μέγα ατύχημα διότι εστερήθην της πολυτίμου συνεργασίας ανδρός ικανωτάτου και αδιαφισβητήτου πανελληνίου κύρους.

Κατά τα Χριστούγεννα του **1950** επισκέφθην τον στρατηγόν Γ. Κοσμάν, αρχηγόν του Γ.Ε.Σ. και του εξέθεσα τας σκέψεις και τας μέχρι τότε ενεργείας μου προς οργάνωσιν και διεξαγωγήν ενόπλου απελευθερωτικού αγώνος εις Κύπρον. Με ήκουσε μετά πολλής προσοχής και επέδειξε κατανόησιν. Όταν εχωρίσθημεν μου εδήλωσεν ότι συντόμως θα με εκάλει ίνα μου ανακοινώσει σχετικώς, ωρίσθη δε σύνδεσμος διά την τοιαύτην επικοινωνίαν ο Χρ. Παπαδόπουλος.

Την **27ην 1 1951** ο Στρατηγός Κοσμάς με εκάλεσε και μου ανεκοίνωσε ότι ασπάζεται εξ ολοκλήρου την γνώμην μου διά μίαν δυναμικήν λύσιν του Κυπριακού και ότι θα μοι παρείχε αμέριστον την συμπαράστασιν του. Τον ηυχάριστησα θερμώς και τον παρεκάλεσα να εκθέσῃ τα ανωτέρω και εις τον στρατάρχην Παπάγον, ώστε να γνωρίζωμεν ποία η θέσις τούτου επί του προκειμένου.

Πρότασις αναλήψεως ενόπλου αγώνος εν Κύπρω μου εγένετο βραδύτερον και υπό των Γεωργίου Στράτου, πρώην υπουργού στρατιωτικών και Σάββα Σωκράτη Λοϊζίδη τον Μαΐον **1951** ην και απεδέχθην, υπό τον όρον μεταβάσεως μου εις Κύπρον προς επιτόπιον μελέτην της όλης καταστάσεως.

Από της στιγμής αυτής πλέον το εθνικοαπελευθερωτικόν κίνημα της Κύπρου προσλαμβάνει την μορφήν ουσιαστικής αποφάσεως και μεταπηδά από την σφαίραν του αφηρημένου ιδανικού εις την περιοχόν της ενεργού δράσεως".

